

UCHWAŁA NR VI/89/15
RADY MIASTA KATOWICE

z dnia 4 marca 2015 r.

w sprawie przyjęcia sprawozdania z realizacji w 2014 roku
„Programu Centrum Aktywności Lokalnej w Szopienicach”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2013 roku, poz. 594 z późn. zm.) w związku z art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013 roku, poz. 182 z późn. zm.)

Rada Miasta Katowice
uchwała:

§ 1. Przyjąć sprawozdanie z realizacji w 2014 roku „Programu Centrum Aktywności Lokalnej w Szopienicach”, który jest elementem projektu systemowego „Damy radę – program aktywizacji zawodowej i społecznej w Katowicach”, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miasta
Katowice

Krystyna Siejna



KATOWICE
dla odmiany



Załącznik do Uchwały Nr VI/89/15
Rady Miasta Katowice
z dnia 4 marca 2015 r.

Sprawozdanie z realizacji w 2014 roku "Programu Centrum Aktywności Lokalnej w Szopienicach" przyjętego Uchwałą Rady Miasta Katowice nr XLVII/1099/14 z dnia 26 marca 2014.



Wstęp

Program Centrum Aktywności Lokalnej w Szopienicach (PCAL Szopienice) jest częścią projektu systemowego „Damy radę... - program aktywizacji zawodowej i społecznej zawodowej w Katowicach”, realizowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Katowicach, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Celem głównym Programu jest podniesienie poziomu aktywności mieszkańców Szopienic, w tym w szczególności osób zagrożonych trwałym wykluczeniem społecznym oraz osób z ich bezpośredniego otoczenia, między innymi poprzez działania skierowane na aktywizację, wsparcie postaw obywatelskich, promocję wolontariatu oraz doskonalenie kompetencji społecznych i zawodowych zarówno wśród młodzieży, jak i ich rodziców, co docelowo powinno zwiększać ich szanse na wejście lub powrót na rynek pracy.

W realizacji Programu Aktywności Lokalnej w Szopienicach od samego początku wykorzystywana jest metoda organizowania społeczności lokalnej. We wszystkie prowadzone działania angażowani są mieszkańcy, w tym również klienci MOPS. W realizacji Programu wykorzystywane są także zasoby środowiska lokalnego. PCAL Szopienice realizowany jest w ramach projektu systemowego od VI 2008r.

W 2014 r. w Programie wzięło udział **58** osób (w tym **13** osób powróciło do projektu) z czego **30** osób zakończyło udział w projekcie.

Współorganizatorami działań realizowanych w ramach PCAL Szopienice od samego początku jest **Gimnazjum nr 13**, między innymi w zakresie organizacji Profilaktycznego Programu skierowanego do dzieci i młodzieży, a także Hutniczo – Górnicza Spółdzielnia Mieszkaniowa w zakresie działań związanych z prowadzeniem Klubu Osiedlowego na Bagnie przy ulicy Roździeńskiej.

Ponadto w ramach PCAL Szopienice Ośrodek współpracował z następującymi podmiotami:

- Uniwersytet Śląski w Katowicach,
- Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Społeczności Lokalnej „MOCNI RAZEM”,
- Stowarzyszenie Bona Fides,
- Zespół Szkół Specjalnych nr 10 w Katowicach,
- Zespół Szkół Gastronomicznych w Katowicach,
- Zespół Szkół Przemysłu Spożywczego w Katowicach,
- Stowarzyszenie dla Szopienic w Katowicach,
- Trzeźwościowe Stowarzyszenie Kulturalno – Turystyczne w Katowicach,
- Miejski Dom Kultury „Szopienice – Giszowiec”,

- Rada Jednostki Pomocniczej nr 15 w Katowicach,
- portal społecznościowy www.szopienice.org.

Osiągnięte rezultaty:

W 2014 roku w trakcie realizacji PCAL Szopienice osiągnięte zostały wszystkie założone rezultaty.

Poniżej przedstawiamy opis zrealizowanych zadań w 2014r.

1. Instrumenty aktywnej integracji

❖ *Poradnictwo i wsparcie indywidualne oraz grupowe w zakresie podniesienia kompetencji życiowych i umiejętności społeczno – zawodowych umożliwiających docelowo powrót do życia społecznego, w tym na rynek pracy i aktywizację zawodową*

– z poradnictwa indywidualnego skorzystało łącznie **42** mieszkańców, z których **23** osoby to uczestnicy Programu. W ramach poradnictwa grupowego odbyło się **35** spotkań, w których uczestniczyło

39 osób, w tym **23** uczestników Programu.

❖ *Wsparcie animatora lokalnego*

– animator lokalny wspierał inicjatywy lokalne, odbyło się **10** spotkań z animatorem lokalnym, w których uczestniczyły **64** osoby, w tym **23** uczestników Programu. W ramach tego instrumentu odbyło się **7** spotkań z przedstawicielami instytucji lokalnych (w tym spotkania dotyczące organizacji gry terenowej przez lokalne instytucje oraz spotkanie edukacyjne, dotyczące tworzenia partnerstw lokalnych, a także spotkanie z młodzieżą dotyczące utworzenia w dzielnicy Centrum Animacji dla Młodzieży),

- ramach wsparcia dodatkowego animatora lokalnego był prowadzony Klub Osiedlowy na osiedlu „Bagno”.

Działania w ramach Klubu Osiedlowego:

-od lutego 2014r. przeprowadzono **73** spotkania, w tym: warsztaty rękodziela – recykling, dequpage, wiklina papierowa, jajka z wstążek, choinki, bransoletki shambala, bransoletki z zawleczek, kartki świąteczne, pudełka ozdobne, miniaturowe mebelki, kapelusiki na igły,

- od marca 2014r., w każdy czwartek odbywały się spotkania z seniorami osiedla,

- od marca 2014r., w każdy piątek były prowadzone zajęcia z dziećmi z osiedla (m.in. zajęcia muzyczne, plastyczne, taneczne, gry, konkursy, zabawy, matematyka na wesoło), a w okresie wakacyjnym odbyły się piątkowe spotkania „placowe” z dziećmi (gry zabawy, podchody, chusta animacyjna).

- prowadzono imprezy na osiedlu m.in.: Dzień Kobiet PRL (07.03.2014r.), Wielkanocne Spotkanie z Seniorami (16.04.2014r.), Dzień Dziecka (15.06.2014r.), V Piknik Sąsiedzki na Bagnie (04.07.2014r.), I Turniej Piłki Nożnej dla dzieci z osiedla Bagno (26.09.2014r.), Halloween dla dzieci (31.10.2014r.), Spotkanie przy współpracy Stowarzyszenia Mocni Razem „Senior na Plus „

(06.11.2014r.), Andrzejki dla dzieci (29.11.2014r.), Mikołaj dla dzieci z osiedla Bagno (05.12.2014r.), Spotkanie Oplątkowe dla seniorów z osiedla Bagno (17.12.2014r.),

- poza działaniami na osiedlu Bagno w ramach Klubu Osiedlowego, uczestnicy występowali podczas imprez organizowanych poza Klubem Osiedlowym m.in.: Dzień Sąsiada (Zespół Szkół Specjalnych nr 10 w Katowicach), Industriada (Walcownia Cynku), I Piknik Rodzinny na Bolinie, Pożegnanie Lata (Giszowiec), Targi Organizacji Pozarządowych (Katowice), Trzeźwościowy Festyn Rodzinny, I Piknik Parafialny (Giszowiec), Festiwal Piosenki Harcerskiej i Turystycznej (Giszowiec).

- wyjścia integracyjne dla uczestników Klubu m.in. do Kopalni Cukierków (Katowice), pizzerii dla uczestników warsztatów.

❖ **Klub Wolontariusza (aktywizacja osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez wolontariat) oraz wsparcie animatora lokalnego.**

- porozumienia wolontariackie podpisało **25 osób** z Szopienic, a poza nimi dużą grupę wolontariuszy tworzyli studenci śląskich uczelni, a także osoby pracujące, pomagające podopiecznym w nauce w ramach Programu Profilaktycznego.

Tabela poniżej obrazuje ilość wolontariuszy z podziałem na wolontariuszy z Szopienic oraz spoza Szopienic:

	Wolontariusze akcyjni (mieszkańcy Szopienic)	Wolontariusze Program Profilaktyczny	ŁĄCZNIE
ILOŚĆ OSÓB	28	48	76
ILOŚĆ GODZIN	232	773	1005

Działalność Klubu Wolontariusza:

1. Pomoc w organizacji imprez lokalnych takich jak:

- Bal Przebierańców,
- Dzień Sąsiada,
- VII Trzeźwościowy Festyn Rodzinny,
- Dzień Wolontariusza.

2. Pomoc osobom starszym przy porządkowaniu nagrobków przed Świętem Wszystkich Świętych.

3. Udział wolontariuszy wraz z liderem Klubu Wolontariusza w wyjściach i wyjazdach integracyjnych.

4. Organizacja balu karnawałowego w celu pozyskania nowych wolontariuszy.

5. Podejmowanie i realizacja przy wsparciu Lidera Klubu wolontariusza i animatora lokalnego działań, takich jak: przygotowanie ciasteczek na drobne upominki świąteczne dla lokalnych instytucji.

6. W ramach Klubu Wolontariusza odbyły się regularne spotkania edukacyjne z Liderem Klubu Wolontariusza. W okresie sprawozdawczym odbyło się **38** spotkań, w których uczestniczyło **57** osób (w tym **33** uczestników Programu oraz osoby z ich otoczenia). Poprzez regularne spotkania edukacyjne z Liderem Klubu Wolontariusza oraz wspólne działanie na rzecz środowiska lokalnego, wolontariusze nabywali konkretne umiejętności społeczne, uczyli się współpracy w grupie, wyznaczania sobie celów i ich realizacji, rozwiązywania sytuacji trudnych bez przemocy, uczyli się współpracy z instytucjami lokalnymi, nabywali umiejętności przydatne na rynku pracy, uczyli się odpowiedzialności i systematyczności, mogli również rozwijać swoje umiejętności i zainteresowania.

Wszystkie działania w ramach Klubu Wolontariusza były dostosowane do indywidualnych możliwości wolontariuszy. W trakcie wykonywania zadań zawsze mogli oni liczyć na pomoc i wsparcie ze strony pracowników PCAL Szopienice.

W ramach aktywnej integracji odbyło się **6** wspólnych spotkań animatora i lidera Klubu Wolontariusza, w których uczestniczyło **49** osób, w tym **15** uczestników projektu.

❖ **Warsztaty umiejętności społecznych:** w ramach tego zadania przeprowadzono Warsztaty Umiejętności Społecznych z grupą młodzieży podczas wyjazdu do Małego Cichego (01-03.05.14), w których wzięło udział **12** uczestników programu. Ponadto zorganizowano wyjazd na Warsztaty Umiejętności Społecznych do Kurzętnika na Kacze Bagno – Miejsca Inicjatyw Pozytywnych (19-22.06.14). W wyjeździe uczestniczyło **16 osób**, w tym **15** uczestników Programu oraz jedna osoba z otoczenia.

❖ **Staż** – w ramach Programu pokryto koszty organizacji stażu dla **1** uczestnika (01.09 – 30.11.14), który docelowo odbywał staż zawodowy w Spółdzielni Socjalnej RYBKA. Po zakończonym stażu został on zatrudniony w Spółdzielni na kolejne 3 miesiące.

2. Działania o charakterze środowiskowym:

❖ **Program Profilaktyczny** - zajęcia wspierające dzieci, młodzież i wolontariuszy (bezpłatna pomoc w nauce dla dzieci i młodzieży). Zajęcia były realizowane przy współpracy z Gimnazjum nr 13 oraz przy wsparciu Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Społeczności Lokalnej "MOCNI RAZEM", które zorganizowało promocję wolontariatu w śląskich uczelniach i pozyskało dodatkowo **40** wolontariuszy do pomocy w nauce dzieciom i młodzieży. Dodatkowym wsparciem w udzielaniu bezpłatnych korepetycji byli wolontariusze ze Szkolnego Klubu Wolontariusza działającego przy Zespole Szkół Przemysłu Spożywczego w Szopienicach – **8** osób. W ramach PCAL Szopienice wolontariat w formie udzielania bezpłatnych korepetycji podjęło **48** osób. Bezpłatną pomocą w nauce, w wyniku współpracy ze Stowarzyszeniem na Rzecz Rozwoju Społeczności Lokalnej „Mocni Razem” oraz Szkolnym Klubem Wolontariusza działającym przy Zespole Szkół Przemysłu

Spożywczego w Szopienicach udało się objąć 108 dzieci i młodzieży z Szopienic, w tym **19** uczestników Programu

	Wolontariusze udzielający pomocy w nauce	Podopieczni korzystający z bezpłatnej pomocy w nauce
IŁOŚĆ OSÓB	96 OSÓB , w tym: 48 z PCAL Szopienice 40 ze Stowarzyszenia „Mocni Razem” 8 osób ze Szkolnego Klubu Wolontariusza działającego przy Zespole Szkół Przemysłu Spożywczego w Szopienicach	108
IŁOŚĆ GODZIN	773 (wolontariusze z PCAL Szopienice)	

❖ **Zorganizowano lokalną imprezę integracyjną z okazji Dnia Wolontariusza** w Miejskim Domu Kultury „Szopienice – Giszowiec”, w której wzięło udział ponad **100** osób (m.in. wolontariusze pomagający podopiecznym w nauce, uczestnicy PCAL Szopienice, otoczenie tych osób, wolontariusze stowarzyszenia „Mocni Razem” działający na rzecz Szopienic, wolontariusze ze szkolnego Klubu Wolontariusza przy Zespole Szkół Przemysłu Spożywczego, a także zaproszeni goście). W trakcie obchodów Dnia Wolontariusza odbyły się występy artystyczno – muzyczne.

❖ **Udzielono wsparcia mieszkańcom w inicjatywach lokalnych, takich jak:**

- Bal Karnawałowy (27.02.14),
- grill integracyjny dla wolontariuszy, w tym uczestników Programu (30.05.14),
- Rodzinny Piknik Sąsiedzki na Bagnie (04.07.14),
- inicjatywa organizacji bloku plastycznego podczas obchodów Dnia Sąsiada (23.05.14),
- animacja dla najmłodszych podczas Trzeźwościowego Festynu Rodzinnego (13.09.14),
- spotkanie wigilijne (17.12.14),
- zakup potrzebnych akcesoriów do tańca z ogniem,
- zakup gier planszowych.

W ramach zgłoszonego zapotrzebowania przez mieszkańców, w ramach inicjatyw lokalnych zorganizowano *zajęcia relaksacyjne*.

Inicjatywy mieszkańców były realizowane przy wsparciu animatorów oraz Lidera Klubu Wolontariusza.

❖ **Zorganizowano wyjścia integracyjne** (łącznie 14 wyjść m.in. do kina, pizzerii, do kręgielni, na bilard, na spektakl, do Kopalni Cukierków, a także zorganizowano wyjazd integracyjny do Krakowa).

Z wyjść integracyjnych skorzystało łącznie **84** osoby, w tym **37** uczestników Programu.

❖ Zorganizowano *spotkania edukacyjno – integracyjne* dla mieszkańców Szopienic:

- zajęcia szrudlarskie,
- tańca z ogniem,
- spotkanie z zakresu fundraisingu,
- spotkania integracyjno – edukacyjne o tematyce: „Zrozumienie warunkiem porozumienia”, „Żeby im się chciało, tak jak im się nie chce – sztuka motywowania”, „Komunikacja interpersonalna”, „Zabawy integracyjne dla dzieci – warsztaty praktyczne”, w których uczestniczyło **34** osoby, w tym **7** uczestników Programu.

❖ Zorganizowano *VII Trzeźwościowy Festyn Rodzinny*, w którym uczestniczyło ponad **300** mieszkańców dzielnicy. Współorganizatorami festynu były następujące instytucje:

- Gimnazjum nr 13 w Katowicach,
- Stowarzyszenie „Mocni Razem”,
- Hutniczo – Górnicza Spółdzielnia Mieszkaniowa.

❖ Włączono się w organizację imprez i wydarzeń lokalnych profilaktyczno – integracyjnych, takich jak Dzień Sąsiada przy Zespole Szkół Specjalnych nr 10.

Wnioski z realizacji PCAL Szopienice (rezultaty).

Szopienice są ciągle na pierwszym miejscu w skali miasta pod względem występowania różnorodnych problemów społecznych. Dość trudno prowadzi się w środowisku Szopienic działania aktywizujące mieszkańców, ze względu na stosunkowo niski poziom kompetencji i umiejętności społecznych. Większość uczestników Programu CAL Szopienice to osoby wykluczone społecznie, pochodzące ze środowisk wieloprotblemowych, dlatego praca z takimi osobami wymaga działań długofalowych, aby można było mówić o trwałych efektach. W związku z powyższym duża grupa osób kontynuowała swój udział w Programie, a w działania środowiskowe zaangażowani byli mieszkańcy, którzy współpracują w ramach PCAL Szopienice od kilku lat. Poprzez systematyczne spotkania edukacyjne z mieszkańcami, ich integrację i aktywizację w działania na rzecz środowiska lokalnego, realizatorzy Programu starają się na nich oddziaływać, dostarczając pozytywnych wzorców zachowań. Jedną z form aktywizacji osób wykluczonych społecznie oraz zagospodarowania pozytywnie czasu wolnego jest wolontariat. W ramach Programu dąży się do integracji osób z różnych środowisk: studentów, osoby bezrobotne, młodzież gimnazjalną i licealną pochodzącą z rodzin wieloprotblemowych oraz osoby niepełnosprawne.

Uczestnicy Programu poprzez działanie na rzecz środowiska lokalnego stają się bardziej odpowiedzialni za nie. Bardziej dbają o czystość i porządek swojego miejsca zamieszkania. Uczestnicy PCAL Szopienice zdecydowanie lepiej współpracują ze sobą, a także z instytucjami lokalnymi. Zwiększył się ich poziom odpowiedzialności za podejmowane działania. Stali się też bardziej otwarci i wrażliwi na innych, o czym świadczy ich dbałość o osoby niepełnosprawne podczas organizowanych imprez i wydarzeń lokalnych. Uczestnicy także potrafią samodzielnie podejmować

różne inicjatywy i je zrealizować od początku do końca. Zdecydowanie wzrosło poczucie własnej wartości u uczestników Programu. Podejmowane i zrealizowane inicjatywy świadczą o wzroście zaangażowania mieszkańców w sprawy dzielnicy. Większość inicjatyw jest realizowana przez mieszkańców co roku i już na stałe wpisała się w środowisko Szopienic. Uczestnicy PCAL Szopienice poprzez udział w Programie nauczyli się korzystać z własnych zasobów oraz wykorzystywać zasoby środowiska lokalnego. Nauczyli się również efektywnej współpracy z instytucjami lokalnymi. Stali się partnerami do współpracy przy realizacji różnych wydarzeń w dzielnicy. Współpracują z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, ale także ze szkołami, z Domem Kultury, organizacjami pozarządowymi, spółdzielniami, radnymi. Trudnością w trakcie realizacji Programu był brak stałego miejsca do spotkań z mieszkańcami. Mieszkańcy Szopienic dostrzegają potrzebę utworzenia w Szopienicach miejsca, które umożliwiłyby im swobodne spotkanie się i realizację różnych inicjatyw lokalnych, a także swoich pasji i zainteresowań. Miejsca, które pełniłoby rolę Społecznościowego Centrum. Mieszkańcy często o tym rozmawiają i sygnalizują potrzebę utworzenia takiego miejsca pracownikom PCAL Szopienice. Zaangażowana społecznie młodzież chciałaby mieć również takie miejsce dla siebie w Szopienicach. We współpracy z Gimnazjum nr 13 w Katowicach oraz Stowarzyszeniem „Mocni Razem” podjęto działania związane z utworzeniem w dzielnicy Centrum Animacji Młodzieżowej. W 2015r pomieszczenia po byłej kotłowni oraz przylegające do kotłowni zostaną zrewitalizowane w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na potrzeby utworzenia Centrum Animacji Młodzieżowej. 12 grudnia 2014r Stowarzyszenie „Mocni Razem”, PCAL Szopienice i Gimnazjum nr 13 zorganizowało w dzielnicy spotkanie dla młodzieży z udziałem architektów. W spotkaniu uczestniczyli między innymi młodzi uczestnicy Programu.

Szopienice powoli zaczynają zmieniać swój wizerunek poprzez to, iż co raz większej grupie mieszkańców na tym zależy i co raz większa grupa mieszkańców jest zaangażowana w działania służące zmianie wizerunku Szopienic. W ciągu ostatnich lat w dzielnicy powstały nowe organizacje pozarządowe, w skład których wchodzi między innymi mieszkańcy dzielnicy oraz przedstawiciele lokalnych instytucji, którym zależy na rozwoju i zmianie wizerunku Szopienic. Powstanie tych organizacji i ich działalność pokazuje, że mieszkańcy zaczynają się organizować i przejmować część odpowiedzialności za sprawy dzielnicy. Organizacje te wspierają i uzupełniają działania instytucji lokalnych, a także są partnerami dla Miasta Katowice w zakresie działań podejmowanych na terenie dzielnicy Szopienic w zakresie organizowania środowiska lokalnego. O wzroście zaangażowania mieszkańców w sprawy dzielnicy świadczy liczba złożonych projektów w ramach budżetu obywatelskiego oraz realizacji inicjatyw lokalnych Urzędu Miasta Katowice. Na 23 złożone projekty dla dzielnicy Szopienice –Burowiec, 12 dotyczyło samych Szopienic. Zrealizowano również przy wsparciu pracowników PCAL Szopienice inicjatywę lokalną, na którą mieszkańcy pozyskali samodzielnie środki z budżetu Miasta Katowice- była to organizacja Harcerskiego Pikniku Rodzinnego przy 10 drużynie Harcerskiej w Szopienicach. Ponadto po 12 latach

przerwy dzielnica Szopienice – Burowiec ma swojego radnego w Radzie Miasta Katowice – mieszkańca dzielnicy od urodzenia.

Łączny koszt Programu wyniósł w 2014 r.: **206 960,04 zł.**

Wyjaśnienie: Łączny koszt realizacji Programu w 2014 jest wyższy od zakładanego pierwotnie (193 850 zł). Zgodnie z umową o dofinansowanie projektu „Damy radę...”, którego częścią jest Program Centrum Aktywności Lokalnej w Szopienicach, realizator mając na uwadze większą efektywność i zasięg projektu, może dokonywać przesunięcia środków finansowych do wysokości 10% wartości środków przewidzianych na poszczególne zadania. W toku realizacji projektu, powstawały oszczędności związane z uzyskaniem tańszych niż zakładano cen za niektóre usługi (np. Klub Integracji Społecznej, treningi umiejętności społecznych). Środki te Ośrodek postanowił przeznaczyć na zwiększenie ilości i dostępności działań m.in. kierowanych do społeczności dzielnicy Szopienice tj.

- a) zrealizowano o 30 godzin więcej indywidualnego i grupowego poradnictwa specjalistycznego,
- b) sfinansowano organizację jednego stażu zawodowego dla uczestnika projektu,
- c) zwiększono ilość godzin wsparcia w ramach Środowiskowego Programu Profilaktycznego „Szansa”,
- d) zwiększono liczbę organizowanych lokalnych imprez, spotkań, wyjść i warsztatów integracyjnych w ramach programu profilaktycznego tzn. zrealizowano warsztaty szczudlarskie, warsztaty tańca z ogniem, spotkania edukacyjne dla społeczności nt. pozyskiwania środków na działania lokalne oraz dokapitalizowano Festyn Trzeźwościowy, dzięki czemu zwiększyła się ilość atrakcji i liczba uczestników przedsięwzięcia.

Dzięki tym działaniom, liczba uczestników Programu w 2014 roku wzrosła z planowanych **39 do 58.**

Uzasadniając większe niż planowano wydatki, należy również mieć na uwadze, iż:

- a) w połowie 2014 roku nastąpiło zwiększenie planu finansowego projektu systemowego w związku z przeniesieniem części środków przewidzianych na 2015 rok,
- b) budżet Programu ma charakter planu i może ulegać modyfikacjom zgodnie z zasadą 10% opisaną wyżej,
- c) dokonane zmiany nie spowodowały przekroczenia planu finansowego projektu,
- d) w listopadzie 2014 roku przygotowano i złożono projekt zmiany uchwały, uwzględniający zwiększone wydatkowanie.